

Minnesanteckningar möte med överförmyndarna den 11 februari 2025

Plats

Attunda tingsrätt

Närvarande

Ordförande och protokollförare: Malin Käll (rådman målavdelning 3)

Övriga kvalitetsansvariga för ärenden Attunda tingsrätt: Anna Hempel (rådman målavdelning 2) och Josefin Hagdahl (rådman målavdelning 1)

Handläggare Attunda tingsrätt: Mathilda Fredriksson (målavdelning 2)

Överförmyndarnämnden i Norrort (Sigtuna, Sollentuna, Upplands Väsby och Vallentuna): Matas Davydenka och Nadezda Jozic

Överförmyndarnämnden i Danderyd: Madeleine Kulin

Överförmyndarkansliet Järfälla och Upplands-Bro: Linnea Almgren och Sven Brundin

Överförmyndarnämnden i Värmdö kommun och Vaxholms stad: Jonas Flodström

Överförmyndaren Österåkers kommun: Daniel Jones och Carina Attlin

Överförmyndarnämnden Täby: Ingen närvarande pga. sjukdom

Dagordning och vad som uppgavs under mötet

1. Presentation av mötesdeltagare.

2. Uppföljning av förra mötets protokoll.

Frågor som behandlats vid tidigare möte och som lyfts på nytt inför detta möte.

2 b) Angivande av aktnummer.

För att överförmyndarna ska kunna förstå vilket ärende som tingsrättens skrivelse till dem avser behövs antingen uppgifter som identifierar den som ärendet gäller (för- och efternamn) eller överförmyndarens aktnummer. Det är inte tillräckligt med tingsrättens ärendenummer. Problem uppstår särskilt om tingsrätten t.ex. skickar ett e-postmeddelande vari anges att anstånd beviljas, utan att annat framgår än tingsrättens ärendenummer. Företrädarna för tingsrätten ska påminna medarbetarna på tingsrätten om att se till så att aktnummer samt/eller för- och efternamn på huvudmannen alltid framgår vid skick till överförmyndarna.

2 c) Handläggningstider hos tingsrätten

De kvalitetsansvariga rådmännen på tingsrätten redogör för lottningen av och ansvaret för ärenden på tingsrätten. Från överförmyndarna förs fram att det förekommer tidskrävande slarv från tingsrättens sida. Exempel som framförs är att de kan få påminnelser om delgivning, trots att de redan bekräftat mottagandet. Ett annat exempel är att partsställningen inte ändras, trots att man påtalat att den överförmyndare tingsrätten vänt sig till inte är behörig.

4 Rekrytering även om överförmyndaren inte bedömer att god man/förvaltare ska förordnas

Vad som framgår av anteckningarna från tidigare möte går igenom och diskuteras.

3. Överförmyndarkansliet Järfälla och Upplands-Bro: Expediering av domar genom vilka barn erhåller skadestånd

Linnea Almgren uppger att Svea hovrätt till dem har skickat domar vari barn tillerkänts skadestånd och framför önskemål om att även tingsrätten ska göra så. Anna Hempel redogör för följande. Enligt 25 a § andra stycket förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m. ska en kopia av domen försedd med lagakraftbevis sändas till överförmyndaren om

- a) domen innehåller en förpliktelse för den tilltalade att betala skadestånd till en målsägande som är en fysisk person, samt
- b) målsäganden är under arton år och den tilltalade är förmyndare för honom eller henne.

I de fallen är tingsrättens alltså skyldig att skicka domen till överförmyndaren. Tingsrättens medarbetare ska påminnas om denna skyldighet.

4. Överförmyndarkansliet Järfälla och Upplands-Bro: Överförmyndarens yttrande över förslag på särskild förordnad vårdnadshavare

Linnea Almgren uppger att man i sin tillsyn över särskilt förordnade vårdnadshavare uppmärksammat att socialförvaltningarna har brustit i sin bakgrundskontroll av de personer som tingsrätten sedan har utsett. De undrar om överförmyndarna, som tillsynsmyndighet, kan få tillfälle att yttra sig över lämpligheten innan föreslagna personer utses till särskilt förordnade vårdnadshavare. Anna Hempel redogör för gällande rätt, som inte innebär att överförmyndarna ska beredas tillfälle att yttra sig. Kvalitetsansvariga på tingsrätten konstaterar att någon ändring i tingsrättens nuvarande handläggningsrutiner inte är aktuell. Möjligheten att vända sig till aktuella socialnämnder med förslag på förbättrad kontroll av de personer som förslås bli särskilt förordnade vårdnadshavare lyfts.

5. Överförmyndarnämnden i Norrort: Varför ska huvudmannen samtycka till vem som blir god man?

Malin Käll redogör för följande.

Ett ärende får som huvudregel inte avgöras utan att den som är part har fått kännedom om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än parten och har fått tillfälle att yttra sig över uppgiften (se 22 § lagen [1996:242] om domstolsärenden). I ärenden om förordnade av god man för någon som inte har fyllt 16 år ska rätten eller överförmyndaren ge denna person tillfälle att yttra sig, om det kan ske (se 11 kap. 16 § första stycket föräldrabalken). Svea hovrätt har i ett beslut den 13 mars 2015 i ärende nr ÖÄ 9990-14 skrivit följande. ”Det finns inte något uttryckligt krav på att den enskilde ska samtycka till vem som utses till god man, men den enskilde ska om det är möjligt ges tillfälle att yttra sig över vem som ska utses. Sedan den 1 januari 2015 gäller vidare att en person som den enskilde föreslår som god man ska förordnas om han eller hon är lämplig och vill åta sig uppdraget.” (För regleringen som avses i sista meningen, se 11 kap. 12 § första stycket föräldrabalken.)

Grunden till godmanskap är huvudmannens samtycke. Om huvudmannen motsätter sig att föreslagen person förordnas till god man uppstår fråga om samtycke till godmanskap verkligen föreligger. (Jfr med RH 2023:28 gällande frågan om en person kunde anses samtycka till godmanskap när hen inte hade betalat arvudet till den gode mannen).

Tingsrättens rutiner innebär att det under handläggningen ska utredas huruvida huvudmannen samtycker den som person som överförmyndaren föreslår som god man, om huvudmannen förstår vad saken gäller. Om samtycke inte föreligger anses ärendet vara tvistigt och lottas över till domarrotel.

Frågan diskuteras.

6. Överförmyndarnämnden i Norrort: Vilka krav ställs på överförmyndarens försök att rekrytera gode män/förvaltare? När ska man bedöma att fortsatta rekryteringsförsök är utsiktslösa?

Malin Käll redogör för följande.

På begäran av rätten ska överförmyndaren lämna förslag på god man eller förvaltare, om det inte finns särskilda skäl mot det (se 11 kap. 17 a § andra stycket föräldrabalken). Ett sådant skäl kan vara att det inte går att finna någon person som åta sig uppdraget. Om överförmyndaren anser att alla rimliga åtgärder har vidtagits för att hitta en god man/förvaltare, men att det ändå inte går att hitta någon lämplig person, måste överförmyndaren ange vilka åtgärder som har vidtagits och varför man bedömer att fortsatta försök är meningslösa. Först därefter är det möjligt för tingsrätten att i sin tur göra en bedömning. Det står klart att överförmyndarna alltid måste skicka ut en fråga till samtliga personer som har anmält intresse för ställföreträdaruppdrag i den egna kommunen. När det gäller vilka ytterligare ansträngningar som behövs kan viss vägledning hittas i RH 2018:5, Svea hovrätts beslut den 27 november 2024 i ärende nr ÖÄ 11430-24, prop. 2013/14:225 s. 47 f., NJA 2012 s. 715 (se även tillägg), NJA 2018 s. 246 och SOU 2021:36 ”Gode män och förvaltare – en översyn.” s. 297 ff.

Det konstateras att gällande rätt innebär att om det finns en s.k. förvaltarenhet med tjänstemän som får uppdrag att vara god man/förvaltare i särskilt svåra ärenden så ska de tjänstemännen tillfrågas. Företrädarna för överförmyndarna uppger att ingen av aktuella kommuner har en sådan förvaltarenhet att tillgå.

Följande frågor diskuteras.

Krävs det att överförmyndaren inte bara skickar ut en allmän förfrågan till de som har anmält intresse för uppdrag inom den egna kommunen, utan även aktivt tar kontakt med och tillfrågar vissa enskilda personer som är särskilt aktuella för svårare fall? Det kan konstateras att vissa av överförmyndarna har det som rutin, men att andra inte gör så.

Krävs det att överförmyndarna vänder sig till överförmyndarna i andra närliggande kommuner för att se om någon som har anmält intresse för uppdrag där kan åta sig uppdraget (se särskilt NJA 2018 s. 246 p. 23)? Carina Attlin uppger att Överförmyndaren Österåkers kommun har vänt sig till andra kommuner för att hitta ställföreträdare. Jonas Flodström uppger att även Överförmyndarnämnden i Värmdö kommun och Vaxholms stad har gjort så. Det framkommer att det finns överförmyndare som inte har det som en del av sin rutin. Det lyfts att en ordning för förfrågningar mellan överförmyndarna kan tas upp vid länsmöte.

Krävs det att överförmyndarna vänder sig till företag med anställda som åtar sig svårare ställföreträdaruppdrag? Jonas Flodström uppger att Överförmyndarnämnden i Värmdö kommun och Vaxholms stad gör så. Såvitt anges gör ingen av de andra överförmyndarna det. Nadezda Jozic pekar särskilt på att gällande lagstiftning bygger på ideellt engagemang, förslag angående professionalisering har inte genomförts (se särskilt SOU 2021:36 s. 297 ff.).

7. Attunda tingsrätt: Önskemål om än tydligare blanketter när det gäller om det är tal om en ansökan eller anmälan samt om det är den enskilde själv som söker eller om annan ansöker åt honom/henne.

Malin Käll redogör för ovan angivet önskemål. Matas Davydenka uppger att Överförmyndarnämnden i Norrort håller på med en översyn av sina blanketter.

8. Inga övriga frågor